

Historische Kring Maarssen

Huize De Wolfshoek

CAFE-RESTAURANT

„GEESBERGE“
aan de Vecht
MAARSSSEN

voor al
uw bruiloften en partijen

Michel en Cokky Heinsius
Zandpad 23 - Maarssen
Telefoon: 0346-561435

RADIO - T.V.

ELECTR. HUISHOUDELIJK

+ VOORDEEL + VAKMANSCHAP

+ KWIEKE SERVICE

radio en t.v. speciaalzaak

elektron

Nassastraat 9-11,
3601 BA Maarssen
telefoon: 0346-562081

Koetsveld Assurantiën

- * PENSIOENEN
- * HYPOTHEKEN
- * BELEGGEN
- * FINANCIERINGEN
- * LEASEN

Raadhuisstraat 15
3603 AV Maarssen

Telefoon: 0346-561 680/567 757
Telefax: 0346-560 869
Onderdeel van Nico Koetsveld Beheer BV

beenmode lingerie badkleding

Langegracht 55 © 0346 575343 3601 AK Maarssen

Inhoudsopgave

Colofon	78
Van de redactie	79
Rectificatie	79
Kringnieuws	79
Notulen Algemene Jaarvergadering HKM	81
Jubileumboek 100 jaar CGK Maarssen	83
Wim van Hoorn... een man van gezag	84
Dorpsgenoten in oorlogstijd - deel 14 - Neeltje Degen... onmisbare steun op de achtergrond	87
Een raadseltje of een weetje	91
De Vechtstreek en de Verlichting	92
Veertig jaar kleurentelevisie in Maarssen	94
Een klein schrijffoutje	95
De Langegracht - deel 30	96
Opburen - deel 6 (Slot)	98
Een jubileum 50 jaar geleden	102
Uit de oude schoenendoos - nr. 31 - Dames van een zwemvereniging in Maarssen	103

Merenhoef eigentijds WoonZorgcentrum in Maarssen-Dorp

- **Zorg-op-maat**, verpleging, verzorging
- **Geestelijke verzorging**, christelijke signatuur
- **Diverse voorzieningen en activiteiten**, koelverse maaltijden aan huis
- **Thuiszorg** vanuit het woonzorgcentrum
- **Grijs Genoeg(en)**, project voor zorgmijdende ouderen

Voor meer informatie:

Merenhoef 1

3601 AC Maarssen

T: 0346-587400, F: 0346-587 500, E (SECRETARIAAT): R.TIJHUIS@LEGERDESHEILS.NL

HISTORISCHE KRING MAARSSSEN

Colofon

Opgericht 11 september 1972, opgenomen in het verenigingenregister bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Utrecht en Omstreken onder nummer 301763120000.

Bestuur: Benno Visschedijk, voorzitter
Ria Tijhuis, secretaris, Postbus 90, 3600 AB Maarssen, tel.: 0346.575222
Aukje Wolters-Dekkers, penningmeester
Hans van Bommel
Henk Blaauw
Hanny Pouderoyen
Bert de Ruiter
Arie de Zwart

Lid van verdienste: C.W.P. Bloemendaal (27-02-2003), drs. W. Smits (10-02-1994)

Erelid: Mevr. M.C. Hatzmann-Scheltema (23-02-2006)
B. de Ruiter (21-02-2002)
J.H. Sagel (22-02-2001)
N. van Tricht (10-02-1994)
Mevr. G.M. Willekes-van Putten (24-02-2000)

Redactie: Netty Bertens-van de Wouw, Hondiusstraat 68, 3602 PJ Maarssen,
tel.: 0346.564696, e-mail: netty.bertens@orange.nl

Immetje de Jong-Zijp, Albardastraat 2A, 3601 BN Maarssen,
tel.: 0346.561079, e-mail: jongzijp@casema.nl

Bert de Ruiter, Nic. Maesstraat 6, 3601 DR Maarssen,
tel.: 0346.563599 (**verkoop losse nummers**) **ISSN: 1384-0967**

Lidmaatschap: Het lidmaatschap kost € 12 per jaar. Opzeggen kan alleen vóór het einde van het kalenderjaar. De lidmaatschapsbijdrage dient te worden voldaan d.m.v. de acceptgirokaart (maart/april). Voor meer informatie en aanmelden als lid van de Kring kunt u contact opnemen met Aukje Wolters-Dekkers, Mozartlaan 12, 3603 BH Maarssen, tel.: 0346.579940, e-mail: aukjewolters@hetnet.nl
Eventuele stortingen op ons gironummer 2907376 t.n.v. **penningmeester Historische Kring Maarssen.**

Werkgroep archief/bibliotheek: Nel van Haaften en Ria Tijhuis, e-mail: riatijhuis@wanadoo.nl

Werkgroep archeologie: Henk Blaauw, Bloemstede 193, 3608 TB Maarssen, tel.: 0346.562425

Website H.K.M.: www.historischekringmaarssen.nl

E-mailadres H.K.M.: bestuur@historischekringmaarssen.nl

Vormgeving en druk: Drukkerij Van der Louw, Berkel & Rodenrijs

Van de redactie

Het overnemen van artikelen zonder toestemming van de redactie is verboden.

De inhoud van de artikelen is voor de verantwoording van de auteur.

U kunt kopij voor het volgende nummer inleveren vóór 15 september 2007.

Rectificatie

In onze vorige periodiek, die van mei 2007, stond het artikel 'De Lampenwinkel van Versteeg... het mooiste punt van Maarssen'. In dit stuk is een fout geslopen. In de eerste kolom is sprake van fruit-handelaar Kees Versteeg. Een voetnoot vermeldt dat hij in april 2007 is overleden. Dit is juist. Door onopgehelderde oorzaak staat aan het eind van het stuk, waar mevrouw Nel Huussen-Versteeg wordt bedankt voor haar medewerking, nogmaals een verwijzing naar die voetnoot. Daardoor lijkt het alsof mevrouw Huussen ook zou zijn overleden. Wij kunnen u verzekeren dat zij springlevend is. Uiteraard hebben wij meteen bij ontdekking van de fout contact gezocht met de familie en onze excuses aangeboden. Hierbij nogmaals onze verontschuldigingen voor deze onjuiste mededeling.

Benno Visschedijk

Kringnieuws

Komende activiteiten van de Historische Kring Maarssen

Excursie naar de joodse begraafplaats in Ouderkerk aan de Amstel

Begraafplaats Beth Haim te Ouderkerk dateert in eerste aanleg van 1614 en werd in de loop der eeuwen sterk uitgebreid. Ongeveer 30.000 mensen zijn er begraven. Vooral de graven van een aantal zeer vooraanstaande Portugese joden maken deze dodenakker uniek en internationaal beroemd. Veel bijzondere natuurstenen en marmen graven zijn goed te zien. Op vrijdag 21 september 2007 maken we een excursie naar deze begraafplaats. Onder leiding van enkele zeer deskundige gidsen gaan we kijken, ook in het bijbehorende gebouw. Iedereen gaat met eigen vervoer naar Ouderkerk. Verzamelen om 13.00 uur bij de ingang van de begraafplaats aan de Kerkstraat in Ouderkerk. Duur van de rondleiding is twee uur. Wie mee wil kan zich telefonisch opgeven

bij de penningmeester (tel. 579940) op werkdagen tussen 20.00 en 21.00 uur. Na opgave moet per deelnemer vijf euro worden overgemaakt op postbankrekening 2907376, ten name van penningmeester Historische Kring Maarssen. Pas na betaling is de opgave definitief.

Hoe komt u ter plaatse? Volg de A2 richting Amsterdam. Neem afslag 1, Ouderkerk, richting Amstelveen. Volg de borden richting Ouderkerk (Burg. Stramanweg). Het dorp ligt vervolgens aan uw linkerhand. Ga pal voor de brug over de Amstel linksaf (Hoger Einde Zuid), ga rechtsaf de Kerkstraat in en zoek een parkeerplaats.

Lezingen in het seizoen 2007-2008

Al onze lezingen beginnen om 20.00 uur en vinden plaats in de Open Hof, Kerkweg 60 in Maarssen (tenzij anders aangegeven). Gratis toegankelijk voor leden; niet-leden zijn ook welkom, zij betalen twee euro entree. Sommige van onze lezingen worden zo druk bezocht, dat we wel eens mensen

hebben moeten weigeren. Wij vragen in zo'n geval uw begrip, immers de veiligheid van de bezoekers kunnen we niet in de waagschaal stellen.

De eerste lezing in het nieuwe seizoen 2007/2008 is een herhaling van de lezing die Hans van Bommel, Bert de Ruiter en Benno Visschedijk op 19 april van dit jaar hebben gegeven. Op veler verzoek een reprise. We maken weer een tocht door Maarssen en omstreken, met de Vecht als leidraad. Daarbij passeren we bedrijven en scholen, zien we diverse straatbeelden, spoorlijnen, het kanaal en de rivier. Vaak wordt zowel de vroegere als de huidige situatie getoond. Deze lezing vindt plaats op *donderdag 4 oktober 2007*.

De tweede lezing is er een in het kader van het Jaar van de Molen. Vrijwillig molenaar Hans de Kroon uit Veenendaal spreekt op *donderdag 1 november 2007* over molens: vóór de pauze over de diverse typen molens en na de pauze over molens in onze omgeving. De molens in onze gemeente komen dus ook aan de orde. Hij heeft ook documentatie bij zich.

Het doet ons veel genoegen om weer een lezing van Cees Bloemendaal aan te kondigen. Op *donderdag 29 november 2007* zal hij spreken over de ACF en wijde omgeving. Dit gebied heeft een lange historie. Zie daarvoor ook de artikelen van Henny van Elk in onze periodieken. Op de wijze, zoals wij hem kennen, zal Cees Bloemendaal ons iets laten zien en horen van de bedrijven die hier in de loop der eeuwen zijn geweest. Ongetwijfeld komen daarbij ook de mensen in die bedrijven en de lokale bewoners aan bod.

Voor *januari 2008* zijn we nog aan het onderhandelen over een deskundige spreker betreffende de opgravingen in Leidsche Rijn. Te zijner tijd hoort u meer.

Onze jaarlijkse algemene ledenvergadering vindt plaats op *donderdag 21 februari 2008*. Vóór de pauze houden we het huishoudelijk gedeelte. Na de pauze, rond 21.00 uur, zal gemeentelijk archivaris Jaap Berghoef iets komen vertellen over het

archief van de gemeente. Dat gaat samen met andere archieven in de Vechtstreek en verhuist dan naar een nieuwe locatie in Breukelen. Wat doet het archief, wat kan de burger er komen opzoeken en welke bijzondere zaken zijn er te vinden? De spreker heeft beloofd enkele bijzondere zaken te laten zien.

De laatste lezing van het seizoen is er een in dezelfde serie als de lezing van oktober 2007. Hans van Bommel, Bert de Ruiter en Benno Visschedijk maken op *donderdag 3 april 2008* een rondje door Maarssen en omgeving. Oude en nieuwe beelden geven een blik op vroeger, op wat er nog is gebleven en op wat er is veranderd. Het precieze thema wordt in de komende periodieken toegelicht.

Geschenken voor de Kring

Onlangs overleed de bekende Maarssenaar Nardus Heus. Hij was ondermeer een enthousiast amateur-filmer. Van zijn erfenamen kregen wij 52 films geschonken, waarop allerlei gebeurtenissen in Maarssen zijn te zien. Ook nog enkele foto's zaten bij de schenking. De Historische Kring gaat deze films overzetten op digitale beeld dragers. In de toekomst komen we daar zeker nog eens op terug.

Van de familie Beukelmans kregen we een map met kopieën van prenten van Maarssen.

De heer Timmer schonk ons vijftien oude Ansichtkaarten van Maarssen en een dvd.

Van mevrouw Van Liempdt ontvingen we een dvd waarop onder meer de restauratie van de Rooms-katholieke kerk is te zien.

Alle gevers onze hartelijke dank. U weet dat de kring altijd is geïnteresseerd in oude foto's en andere zaken van of over Maarssen. Gooi niets weg, maar neem contact op met een van de mensen van het bestuur die staan vermeld in het colofon van deze periodiek.

Notulen

van de jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Historische Kring Maarssen van donderdag 22 februari 2007

Aanwezig zijn 61 leden en 7 leden van het bestuur.

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet iedereen hartelijk welkom op de 35e ledenvergadering. Enkele leden zijn met kennisgeving afwezig.

2. Ingekomen stukken en mededelingen

Ingekomen: Binnengekomen is het verslag van de kascontrolecommissie. Dit verslag wordt behandeld bij agendapunt 6.

Mededelingen:

- De jaarlijkse excursie met bestemming Doesburg en Huis Bergh is volgeboekt. Er is een wachtlijst opgesteld. Ook de excursie in juni naar Fort Nieuwersluis is volgeboekt. Deze zal bij voldoende belangstelling in het najaar herhaald worden.
- Voor de bestuursverkiezing zijn voor aanvang van de vergadering geen namen van tegenkandidaten bekend gemaakt.

3. De notulen van de ledenvergadering van donderdag 23 februari 2006

Inhoudelijk:

De vertoning van de NTS-film is een succes gebleken. Deze zal ook nog een enkele keer in besloten kring vertoond worden (o.a. voor De Zonنبloom). Het totale aantal dat de ledenavonden of de andere bijeenkomsten heeft bezocht en de film heeft gezien, komt daarmee op zo'n duizend personen. De voorzitter heeft geïnformeerd naar de kosten van het laten digitaliseren van een film en dat blijkt dan zo'n € 2,00 per seconde te kosten. De Kring heeft voor een klein prijsje via een lid de beschikking over deze film gekregen en heeft het derhalve erg getroffen.

De notulen worden goedgekeurd, onder dankzegging aan de secretaris.

4. Het jaarverslag over het jaar 2006

De Kring is succesvol met haar activiteiten. De sprekers die voor lezingen zijn uitgenodigd, laten altijd blijken blij te zijn met de hoge opkomst van zestig personen of meer.

Monumentencommissie: bestuurslid Hans van Bommel is lid van deze commissie. Men neemt deel aan het Vechtplatform en houdt zich bezig met bestemmingsplannen. Ook de ontwikkelingen met betrekking tot het gerestaureerde, oudste hek van Nederland, dat van Raadhoven, worden goed in de gaten gehouden. Hierop komt een reactie uit de zaal van een bewoner van de Herengracht dat hier altijd een doorgang is geweest naar de parkeerplaats op Achter Raadhoven. Hier spelen tegenstrijdige belangen een rol waarbij de Kring een andere afweging maakt. Hans van Bommel geeft nog de toelichting dat de doorgang pas bestaat vanaf het moment dat 'Goed Wonen' de achterliggende grond heeft gekocht.

Er zijn verder geen op- of aanmerkingen. Het verslag wordt goedgekeurd onder dankzegging aan de secretaris.

5. Financieel verslag over 2006 en de begroting voor 2007

De voorzitter geeft hierop een toelichting.

Er is bij het betalen van de contributie zo'n 10% aan giften ontvangen. Dit voorkomt dat de contributie verhoogd moet worden. Tevens is er een extreem hoog bedrag aan entreegelden binnenge-

komen wegens de grote belangstelling van niet-leden voor de ledenavonden waar de NTS-film is vertoond. De inkomsten van advertenties in de periodiek zijn ook hoger dan over 2005.

De kosten voor de periodiek, hét uitingspunt van de vereniging, zijn hoger dan vorig jaar. Er is in het jaar 2006 een aantal omvangrijke nummers verschenen. De administratieve kosten zijn hoger vanwege de andere werkwijze die de Postbank hanteert bij de verwerking van de betalingen.

De werkgroep archief/bibliotheek heeft extra kosten gemaakt om een goed systeem op te zetten voor archivering en catalogisering van de diverse onderdelen van de bibliotheek.

Er is een reservering gedaan voor het panelenfond. Alleen Maarssenbroek heeft nog geen informatiepaneel. Er zijn plannen gemaakt er één te plaatsen in winkelcentrum Bisonspoor.

Wij zijn een zuinige vereniging en streven naar een lage contributie, omdat het uitgangspunt is dat iedereen lid moet kunnen zijn en deel moet kunnen nemen. Ook de excursies zijn daarom zo voordelig mogelijk.

Er is ook een aantal zaken begroot waarvoor de benodigde middelen later alsnog via sponsoring binnen komen.

Er is een tiental leden geroyeerd wegens het niet voldoen van de verschuldigde contributie. Het versturen van aanmaningen kost de Kring geld. Uit de zaal komt de suggestie de contributie met 50% te verhogen voor een lid dat na royement toch weer lid wil worden.

Het totaal van de resultaten laat een batig saldo zien van € 20,- wat volgens een opmerking uit de zaal een prestatie is, gezien het totaalbedrag van bijna € 15.000.

Er is een legaat binnengekomen van een overleden lid van € 5.900,-. Een aantal wensen dat de Kring heeft, opwaardering van de computer en de aanschaf van een laptop voor de ledenactiviteiten, kan hiermee vervuld worden. Mocht er dan nog geld over zijn, dan hoeft wellicht de contributie over 2008 ook niet verhoogd te worden.

6. Verslag van de kascommissie

Deze commissie, bestaande uit de heren Brink-

hof en Beukelmans, heeft de financiën gecontroleerd. De heer Brinkhof doet verslag. Op uitnodiging van de familie Wolters hebben zij daar thuis de boeken en stukken gecontroleerd. De gestelde vragen werden uitgebreid beantwoord. De saldi, balansen, in- en uitgaven geven een getrouw beeld van de financiën. De stukken zijn inzichtelijk, zien er professioneel uit en zijn sluitend met een batig saldo van € 20,25. De kascommissie, benoemd door de ledenvergadering op donderdag 23 februari 2006, volgens artikel 11 lid 2 van de statuten, doet het voorstel het bestuur décharge te verlenen. Onder applaus wordt hieraan gehoor gegeven. De voorzitter dankt de commissie voor de genomen moeite en biedt de heren onder applaus een bon aan. Vervolgens wordt afscheid genomen van beide leden van de commissie.

7. Vaststelling van de contributie over 2007

Daar de financiën er goed uit zien, doet de voorzitter het voorstel de contributie voor 2007 op hetzelfde bedrag te houden als vorig jaar, zijnde € 12,- voor een gewoon lidmaatschap. Dit voorstel wordt onder applaus aangenomen.

8. Verkiezing kascommissie

De voorzitter stelt voor mevrouw N. van Haaften en de heer Verbeek te benoemen tot leden van de kascommissie. De heer H. Sagel staat als reserve genoteerd. Dit voorstel wordt onder applaus aangenomen.

9. Verslag uit de commissies

Van de activiteiten van de diverse commissies kan kennis genomen worden door middel van de periodiek.

10. Bestuursverkiezing

Statutair treden af mevrouw M. Tijhuis en de heer A. de Zwart. Beide bestuursleden zijn herkiesbaar en hebben een herbenoeming aanvaard. Mevrouw Tijhuis maakt zich naast het secretariaatswerk verdienstelijk in de werkgroep Bibliotheek en Archief en bij de organisatie van de jaarlijkse excursie. De heer De Zwart was vorig jaar 30 jaar

lid van de Kring en is erg belangrijk voor het bestuur, mede in zijn rol als vice-voorzitter. Onder applaus worden beide bestuursleden door de ledenvergadering herbenoemd.

11. Rondvraag

De voorzitter deelt mee dat achter in de zaal een brok tufsteen te bezichtigen is met een tekst erbij van de heer Jaap Kottman.

De heer Zweers, lid van de monumentencommissie, maakt ons nog attent op mogelijkheden via de ANWB. Sommige informatieborden zijn verdwenen. De heer Verbeek heeft hierop als aanvulling dat het paneel bij de Machinekade ook verdwenen is. De voorzitter licht toe dat dit pa-

neel in beheer is bij Waterbeheer, totdat de werkzaamheden aan de Machinekade klaar zijn.

De meeste panelen zijn indertijd door de firma Bevanos gratis geplaatst.

12. Sluïting

Niets meer aan de orde zijnde, beëindigt de voorzitter de vergadering rond 20.45 uur. Hij dankt de aanwezigen voor hun komst en inbreng. Na de pauze wordt een lezing verzorgd door Jaap Kottman over de architectuur in Maarssen. Hij gaf in zijn lezing blijk van zijn grote kennis op dit gebied.

*Namens het bestuur,
Ria Tijhuis, secretaris*

Jubileumboek 100 jaar CGK Maarssen

Op 23 februari 2008 is het precies 100 jaar geleden dat de Christelijke Gereformeerde kerk van Maarssen werd geïnstitueerd. Ter gelegenheid van dit gedenkwaardige feit zal er een speciaal jubileumboek uitgegeven worden. Dit boek bevat zeer veel informatie over het ontstaan van en facetten uit het gemeentelijk - en verenigingsleven van de kerk van 1908 tot 2008. Tevens is er interessante achtergrondinformatie in opgenomen over het dorp Maarssen van 1908 tot 2008. Dit alles wordt omlijst door foto's en vele leuke, grappige en ontroerende anekdotes. Met medewerking van vele (oud)-gemeenteleden en de Historische Kring Maarssen en een bijdrage van enkele oud-predikanten!

Koop dit 208 pagina's tellende, mooi uitgevoerde boek (hard cover) en u bezit een waardevolle historische beschouwing van 100 jaar Christelijke Gereformeerde Kerk te Maarssen.

En bestelt u het boek in de voorverkoop (tot 25 oktober 2007), dan betaalt u er slechts € 17,50 voor!

Om het u gemakkelijk te maken, kunt u het boek op verschillende manieren bestellen, namelijk door:

- een briefje te sturen naar ondergetekende;
- een e-mail te sturen naar jubileum-cgkmaarsen@solcon.nl;
- te surfen naar www.dehoeksteen.info en het bestelformulier in te vullen.

Vermeld altijd duidelijk uw naam, adres, handtekening en het aantal exemplaren dat u wilt bestellen.

Namens de jubileumcommissie 100 jaar CGK Maarssen,
Tanja van Schaik
Damastbloem 8
3621 RV Breukelen
jubileum-cgkmaarsen@solcon.nl

Wim van Hoorn... een man van gezag

Laten we maar aan tafel gaan zitten... . Ien van Hoorn-Schuring (1927) gebaart en reddert en verzet wat spulletjes. Stoelen worden verschoven. Er komen een pot thee, kopjes en een doosje kersenbonbons. Kleinkinderen worden gemaand. Nee, oma is nu even met iets anders bezig.

Dat andere is het verhaal over haar man. De blik glijdt als vanzelf naar de trouwfoto aan de wand. Wim in militair uniform, officier bij de Genie. Ien met filmster-smile in een zelf gemaakt bruidstoliet. Het sluiertkapje over kunstkrullen. De bosgeurende witte anjers is prominent aanwezig. Jong en mooi... en hun harten kloppen van verwachting. Ja, ik ben al vijfentwintig jaar alleen... zegt Ien met iets van een zucht.

De kamer oogt ruim, tuin rondom. Een oase van rust in het centrum van het dorp. De woning leunt tegen de West-Hill kinderkapel (1912) aan de Parkweg. Een monument nu. Vrijwel direct komen de financiële perikelen op tafel. Wel geld voor het herstel van een tuinhuisje... maar waarom niet eerst het dak opgeknapt? Ien kijkt niet begrijpend vanachter brillenglazen. Ze oogt als een net-bejaarde. Bladert met gemak door haar geheugen, geen hiaten, directe antwoorden... . Levendig en vol energie. Haar verhaal over Wim. Wim wordt geboren op 19 januari 1926 in Maarsse. Het geboortehuis (nu woont er een kleinzoon) ligt aan de Straatweg, ongeveer in het verlengde van de kanaalbrug. Wanneer Wim elf jaar oud is, overlijdt zijn vader (vertegenwoordiger). Er is geen pensioenverzekering en Wim zijn moeder, mevrouw Van Hoorn-Boeree, gaat werken op het kantoor van Jonkers Borstel Fabriek aan de Vecht in Zuilen en opa en oma komen in huis. Wim krijgt (of neemt) al jong verantwoordelijkheid op zijn schouders. Wanneer moeder een hypotheek op het huis moet nemen wordt Wim daarbij betrokken. Ja, zus Annie moest ook

al naar zijn pijpen dansen, weet Ien. Wim is dan veertien/vijftien jaar.

Lagere school, mulo en dan naar de MTS (middelbare technische school). Ja, hij had wel naar Delft gewild, bouwkunde studeren of zo, maar ja... er was geen geld en het was oorlog. Zijn stagejaar moet worden uitgesteld en in 1945 haalt hij zijn diploma. Nog in hetzelfde jaar komt Wim op de tekenkamer van Bredero BouwBedrijf (BBB). Honkvast... , hij zal er zijn leven mee verbinden.

Dan is Ien al in beeld. Hoe...? De Fuut en West-Hill, is het directe antwoord. De Maarssense Zwem- en PoloClub De Fuut (MZ&PC) heeft als oefen- en speelveld Van Ede's Zwem en Strandbad aan de Maarssese Vaart. Wim is verwoed poloër en hij komt al jong in het bestuur. In 1946 werden we beiden kampioen zwemmen... , klinkt het trots. Wim bij de Heren en ik bij de Dames. Ien knikt vergenoegd, alsof ze nu nog die overwinning proeft.

Als kind allebei naar de West-Hill Zondagschool van mejuffrouw Marie van Voorst van Beest. Vier-tjes, vijfjes (de klasjes werden naar de leeftijden vernoemd)... en als je dan veertien/vijftien was, werd je vanzelf assistent. In de week één keer bijbelklas om je voor te bereiden op de komende zondag en in de dienst zelf had je een groepje kinderen waaraan je een verhaal vertelde. Zo werd West-Hill ook een gezamenlijk vertrekpunt.

In 1949 bood juffrouw Van Beest hen de vrijgekomen bovenetage van de kapelwoning aan. Wel handig bekeken... , bevestigt Ien. Zo waren we altijd aanwezig. Wim als een soort klusjesman ook nog en samen meehelpen leiding geven. En zo zijn we dus getrouwd... , vat Ien lachend samen. Wim zijn carrière bij Bredero verloopt gestaag in opgaande lijn. Al spoedig chef van de tekenkamer. Een paar jaar chef van de afdeling Inkoop, weer later directeur van een onderafdeling van BBB in Leiderdorp en tenslotte heeft hij de leiding van In-

terne Zaken op het hoofdkantoor in Utrecht. Nee, nooit gesolliciteerd naar een andere baan. De gemeente hier heeft hem wel gevraagd om directeur Faber van de Gasfabriek op te volgen. Hij stond als eerste op de lijst, maar de gemeenteraad vond hem te jong (Wim was toen 32 jaar) en benoemde meneer Koelman, weet Ien. Gelukkig maar, want dan hadden we moeten verhuizen... , zo'n druk punt daar, die hoek Kerkweg-Straatweg... ¹⁾.

De HKM heeft om een lijstje gevraagd van Wim zijn maatschappelijke functies in het dorp. Ien heeft het nu niet bij de hand, maar in het geheugenlaasje is het aanwezig. Eerst nog een kopje thee, de vragen van de kleinkinderen beantwoorden, de poes aandacht geven, een blik op het horloge... , nee, het gaat prima hoor! Een kersenbonbon.

De Fuut. Voorzitter, jarenlang. Er is een foto: Wim met de Fuut-vlag tijdens het vijftigjarig jubileum (afb.1).

Het Groene Kruis, jarenlang een bestuursfunctie. Wim zorgde voor de uitbreiding van het gebouw aan de Gaslaan. Via de Kruisvereniging kwam hij bij het Kraamcentrum in Breukelen en stond hij daar aan de wieg van alweer een uitbreiding. Oh ja, zegt Ien, hij was wel heel vaak weg 's avonds. Het was niet anders. Ze schudt haar hoofd en trekt met de schouders, tja... .

Direct na de oorlog kwam Wim, samen met Dick Dekker, in het bestuur van de Stichting Jeugd Appèl. Aanleg en onderhoud van de speeltuintjes, ontspanningsweken in de zomer voor de jeugd, het onderhouden van de onderlinge contacten tussen de jeugdverenigingen... . Ien somt het moeiteloos op. Ja, veel weg, herhaalt ze. En ook nog heel vaak later thuiskomen dan afgesproken... , daar hadden we wel woorden over... . Fronsende rimpels.

En dan natuurlijk, ik zou het bijna vergeten... , de woningbouwvereniging Goed Wonen. In het bestuur en later jarenlang voorzitter. Daar ging wat tijd in zitten. Overleg met B&W op het gemeentehuis. Vergaderen, met al die voorschriften en regelingen, ja... , toen ook al. Oh oh... ! Ien schudt haar lokken. Het Schilderskwartier was het eerste project, er kwamen er meer natuurlijk. De Staatsliedenbuurt en de Zeehelden. Ook tekende Wim

Afb. 1

zelf. Twee huizenblokken aan de Rembrandtsingel, een huis op de hoek van de Kortelaan, verbouwingen... . Altijd bezig, zucht zijn vrouw. Zo zat hij na de oorlog in een commissie die, in verband met de schaarste, woningen moest toewijzen. Een teleurgestelde, dus boze woningzoekende, smet op een late nacht een steen door de ruiten. Ach nee... , schrijf dat maar niet op... of, nou ja... ook een herinnering.

Tijd voor hobby's? Munten verzamelen en postzegels. Operettes en een musical. Een bootje aan de Scheendijk... .

Ien haar woordenstroom neemt weinig tijd. Net zo weinig als Wim zich gunde voor zijn liefhebberijen... ? Nou ja, water was wel zijn lust en zijn leven, vult Ien aan, echte ontspanning. En er was muziek, een deuntje napingelen op de piano, zoiets. En de vakanties. Natuurlijk. Met onze drie kinderen in de caravan. Ja, de kinderen waren voor hem heilig. Ik heb Wim één keer zien huilen, herinnert Ien zich. Toen de oudste zoon

Anton geboren was. Hij luidde honderd keer het kapelklokje. Zo blij was hij en daarbij ook verdrietig omdat zijn vader niet meemaakte dat hij vernoemd was. Ien wijst op de eikenboom, toen geplaat en nu al weer 56 jaar oud.

Een tocht naar Israël, door Bredero aangeboden wegens zijn 25-jarig dienstverband. Hij was helemaal gek van dat land... , een hele rij boeken over het ontstaan... , oh ja de bijbel. En dan komt het verhaal van David en de reus Goliath. Daar had hij wat mee, met David bedoel ik. Ien gaat even ver-zitten... ook met niets begonnen. Zo'n klein man-netje, dat een reus verslaat! Ien lacht. Oh ja, dan kwam Wim thuis en dan zei hij... ik heb het toch maar mooi voor elkaar gekregen... potverdimmie, ik heb ze een poepie laten ruiken... . Nou ja, hij was ook wel eigenwijs, wist het vaak beter, enfin. De wat zegevierende toon danst weg in de kamer. Vrienden. Aren Springvloed is een boezemvriend, waar lief en leed mee gedeeld wordt. Met Herman Noltes en zijn vrouw Lien wordt gebridget. Ien haar blik glijdt naar verten. Ze wijst naar beneden. Herman en Wim samen hier onder de vloer ondergedoken in de oorlogsdagen, bange uren... . Herman en Wim vrindjes vanaf de lagere school... . Nog meer beelden... ? Aan de wand de trouwfoto. Twee rim-pelloze gezichten uit 1949 die de kamer inkijken.

Nee, het ging niet goed met hem, ik zag het min of meer aankomen, zegt Ien terugblikkend. Moe, een vergadering afzeggen, zulk soort dingen. En altijd maar roken. Hij ging wel eens naar buiten, als hij het zelf te bar vond. Wim heeft het zelf laten gebeuren, weet je... , hij kon geen nee zeggen. Als je naar die Fuut-foto kijkt, die diepliggende ogen... . Ze wijst met de vinger. Bezigt zichzelf op te branden.

Elf maart 1981, Wim is dan 55 jaar, overlijdt hij. Een getrokken kies, een infectie, een ziekenhuis-opname, ze vinden hem

dood in de onderzoekkamer. Na vijftientwintig jaar blijven Ien haar ogen niet-begrijpend wegstaren. Het dorp reageert geschokt.

De zo zeer verdiende koninklijke onderscheiding was hem gegund (Ien was al op de hoogte gebracht). Jammer. Wim overleed in maart en de lintjesregen was anderhalve maand later.

In maart 1982 wordt een door Wim geïnitieerd project Beschermd Wonen in Maarssenbroek feestelijk geopend door prinses Juliana. De Willem van Hoorn Hof. Het had niet veel gescheeld of ik was er helemaal niet bij geweest, schampt Ien. Nota bene, Wim zijn moeder en onze kinderen waren eerst niet uitgenodigd! Ach ja... , er is nog meer wat haakt. Toen de Hof twaalfeneenhalf jaar bestond was er een feestelijke receptie. Ik wilde een portret van Wim geven, maar dat vond het bestuur niet nodig. Jammer vond ik dat... . Er klinkt iets door van... daar heb ik nu een streep onder gezet. De theepot is leeg. Buiten een mager zonnetje.

Wim van Hoorn, voor wie het kapelklokje wel veel meer dan 100 maal mag luiden. Wim van Hoorn die, zo schrijft Ien in een bedankaartje na zijn overlijden, voor ons onvergetelijk blijft.

Auke Hoekstra

Noot:

1) Thans onderdeel uitmakend van de Gereformeerde Kerk.

Afb.2 West-Hill kapel omstreeks 1930

Dorpsgenoten in oorlogstijd

deel 14

Neeltje Degen... onmisbare steun op de achtergrond

Natuurlijk, graag zelfs... Gerrie van Ewijk-Degen (1932) knikt instemmend op de vraag of ze iets over haar moeder wil vertellen. Weet je, moeder is altijd op de achtergrond gebleven. Het ging enkel over mijn vader Ab Degen - de man van het verzet - en mijn moeder, nee daar werd nooit over gesproken... En dan aarzelend... ik weet eigenlijk niet zoveel, tja.

Het gesprek wordt - zoals altijd - aan tafel gevoerd. Gerrie, grote ogen achter brillenglazen, fronst. Waar zal ze beginnen? Voor de inwendige mens is er ondertussen iets te drinken en te eten. Zelf is ze bescheiden en laat het lekkers onaangeroerd. Gezondheidsproblemen komen aan de orde; als kind was ze al vaak ziek. Ja, voor moeder een zorg en ook wel een last misschien, met haar grote gezin. De blik dwaalt weg, naar vroeger, naar hun huis aan de Breedstraat. De drukte die er altijd was, zowel buiten als binnen. Vroeger... , heel vroeger, want het verhaal begint in 1903.

Neeltje Verheij (1903-1994) wordt in Lopik geboren; verhuist al snel naar de Amsterdamse Straatweg in Utrecht-Elinkwijk. Er is een warme verhouding met haar tweede moeder (haar eigen moeder overlijdt jong) en de familieverhoudingen zijn uitstekend. In Maarssen helpt ze jarenlang de familie Eggink aan de Zandweg in hun grote huis. Dochter Gerrie laat ansichtkaarten zien. Mevrouw Eggink - met haar man op vakantie in Duitsland - laat weten wanneer ze thuiskomen en of Neeltje dan... . Geen neerbuigende toon van de burgemeestersvrouw. Het vloeiende handschrift laat zich min of meer lezen als regels van moeder naar dochter. De band zal altijd blijven bestaan. Ook na haar trouwen komt Neeltje wel eens helpen met de schoonmaak of anderszins en de kinderloze mevrouw Eggink is dankbaar voor de aandacht. Mamma is opoe helpen... , horen de kinderen als ze vragen waar hun moeder is. Neeltje ontmoet Ab Degen (1905-1990) die in

Afb. 1 Agent Degen

Maarssen op de Vetfabriek werkzaam is. Dochter Gerrie vertelt van zijn uitvinding: hoe roze cacao geel gemaakt kan worden... . Neeltje en Ab fietsen naar Lage Vuursche, de speeltuin, het pannenkoekenhuis. Ze verkeren en op 6-2-1931 gaan ze

trouwen. Burgemeester Eggink zorgt ervoor dat Ab veldwachter wordt. En het echtpaar Degen-Verheij betreft het 'politiebureau' aan de Breedstraat tegenover de R.K.-Kerk. Een groot huis met een marmeren gang. De voordeurbel klingelt voor allerhande zaken. Als de veldwachter er niet is, dan neemt Neeltje de boodschappen aan. Vermissing, gevonden voorwerpen. Nog maar weinig mensen hebben telefoon, het meeste speelt zich af bij de deur, in de gang of soms ook wel binnen. Altijd vriendelijk en vol aandacht luistert Neeltje naar de berichten. Een weggelopen poes, een vermiste portemonnee zijn de dagelijkse dingen. Soms iets apart. Is Degen er niet... ? Nee, maar kan ik iets voor u doen, mevrouw... reageert Neeltje uitnodigend. Aarzeling en dan haalt de vrouw een luciferdoosje uit haar zak. Kijk...wijst ze en Neeltje ziet een zwarte haar. Ziet u... , Neeltje knikt, ze ziet de haar. Die vond ik, zegt de vrouw, op de broek van mijn man, bij de gulf en die haar is niet van mij! En of Degen nu maar wil uitzoeken van wie die haar dan wel is. Dochter Gerrie lacht smakelijk om die herinnering. Och, zegt ze, mijn moeder was heel nuchter in die dingen. Oh... zei ze dan en dat was eigenlijk altijd haar enige commentaar.

Afb. 2 Neeltje Degen

Soms zat er een arrestant in het cachot achter het woonhuis, een zwerver die bij De Graaff Mode een ruit had ingegooid. Die at dan mee met de pot. Hmm, dat smaakte zo naar meer dat hij liever opgesloten bleef dan dat hij zijn zwerversbestaan zou moeten

voortzetten. Bijna een reden om maar weer opnieuw een ruit in te gooien. Ja, Neeltje kon lekker koken, ze hield van smakelijk eten. Natuurlijk proef ik alles... , het zal eens lekker zijn en dan gaat het aan je neus voorbij... , was een terugkerende zin bij een onbekend gerecht.

Een groot huis en een groot gezin. Als de oorlog uitbreekt zijn er vijf kinderen. Daar heeft ze het druk mee vanzelfsprekend. Toch, als er bezoek komt, is er aandacht voor het bezoek. De huiswerkzaamheden worden dan onderbroken.

Er wordt een stoel aangeschoven, een kopje thee gezet. Er is aandacht en rust. Gaat het bezoek weg, dan wordt het werk voortgezet. Neeltje kan haar aandacht goed richten. 'Aanwezig zijn' is iets wat bij Neeltje past.

Haar man laat haar niet in de steek wat betreft kinderen en huishouden. Hij doet de was. Welnee, er is dan natuurlijk nog geen machine. Hij zet de stoelen in de boenwas en wrijft ze uit. Hij komt thuis met eigen gevangen vis of een eend of een haas die hij geschoten heeft. Hij zorgt ook mee dat het smakelijk op tafel komt. Wat dat betreft is Ab een duizendpoot.

Dochter Gerrie heeft levendige herinneringen aan die eerste oorlogsjaren. Ze is acht/negen jaar. De oudste met ook al zorg voor jonger kroost. Van haar moeder hoort ze hoe die op een vroege ochtend wakker werd... Ik hoor vliegtuigen... Oorlog! ... reageert Ab direct. Hij rent naar buiten, ziet in de lucht de formaties, rent naar binnen, grijpt zijn pistool en vuurt in de lucht. Zijn eerste verzetsdaad.

Het leven gaat door. Ab heeft - vooruitziend - na

de eerste oorlogshandelingen allerhande wapentuig verzameld en verborgen onder de vloer van de muziktent in het parkje van gemeentehuis Huis ten Bosch. Ook thuis worden wapens - het zijn dan de latere oorlogsjaren - her en der verstopt. Wil Neeltje een grote dekschaal pakken, hoog op een schapje, vindt ze een pistool. Later, in een kastje ook onder het deksel, alweer een schietwapen. Oh... reageert ze. Verder geen woorden erover... Je moet zorgen dat de kinderen die dingen niet vinden, zegt ze tegen haar man. En ook, als hij al eens praat over verzetswerk... niet waar de kinderen bij zijn. Kleine potjes hebben grote oren. Ja, mijn moeder kon die spreekwoorden toepasselijk gebruiken, glimlacht Gerrie, die natuurlijk toch van alles hoorde. Moeder had een hekel aan de Spanjaarden, dat kwam door de tachtigjarige oorlog. Eenmaal fout, altijd fout. Zo ging het nu met de Duitsers. Geen enkele deugde en dat zou zo blijven.

Er is een clandestiene radio, er is clandestien stroom (vanuit de Harmonie) en er gebeurt meer wat duister moet blijven. De avondlijke bezoeken aan huize Degen bijvoorbeeld. Een vaste groep mannen komt luisteren naar Radio Oranje, naar de berichten uit Londen. ... : Evert van Leeuwen, Jan van Eck, Jan Heus, Jan van Vulpen, Gerrit en Sijbert Griffioen en 'zeeman' Busse... Nee, nooit vrouwen, dat weet Gerrie heel zeker. Haar moeder is de enige vrouw. Ze zorgt, zet stoelen klaar, iets te drinken, wat met het vorderen van de oorlogsjaren meer en meer surrogaat wordt. En ze luistert met een half/heel oor mee. Het gaat om codeboodschappen. Komen er droppings? Gerrie weet er nog een paar. "Het kan vriezen, het kan dooien". Als die zin tweemaal werd uitgesproken dan moesten ze te veld, in actie. "Rode rozen zijn rood", was een boodschap. "Wanneer komt de grote François aan" ... betekent de komst van een vliegtuig.

In de latere oorlogsjaren jaren komt de man van Neeltje meer en meer in het verzetswerk en beginnen zijn werkzaamheden de Duitsers te prikkelen. Hij wordt gezocht en niet gevonden. Ook daar heeft Neeltje een helpende hand in. Bijvoorbeeld 's nachts. Ab is niet thuis in verband met

droppings op het afgesproken afwerpterrein. De NSB-burgemeester Jacobs belt. Neeltje neemt de telefoon aan. Nee, mijn man slaapt natuurlijk... oh nee... hem wakker maken...waarvoor eigenlijk... ? Oh nee, voor zo iets onnozels maak ik mijn man niet wakker... nee burgemeester, dat doe ik niet... mijn man heeft ook zijn nachtrust nodig... ja natuurlijk is hij hier, naast me in bed... ja hij slaapt... . Dochter Gerrie lacht en zegt... ik kreeg toen al het idee dat mijn moeder het prachtig vond om die man af te poeieren en dat ze daar van genoot... ja, zoals ze daar de volgende dag smakelijk over kon vertellen. Er komen Duitsers. Waar is uw man... ? Ik weet het niet, zegt Neeltje, meestal naar waarheid. Ja, Ab is veel weg en hij wordt gezocht. Führer van de Ondergrondse, noemen de moffen hem. Op een dag gaat de bel drif-
tig heen en weer. Huiszoeking... Befehl! Neeltje wordt er koud noch warm van. Duitsers doorzoeken het huis, de kelder en komen dan met een 'ge-
vonden' stengun tevoorschijn. Onder de aardap-
pels verstopt... zeggen ze. Waar zijn de andere wapens... ? Maar Neeltje trapt niet in de val. Rustig blijft ze volhouden dat dat ding - ze wijst er met een vies gezicht naar - niet van haar man is en dat er nooit wapens in huis zijn geweest.

Het leven gaat door. In november '43 wordt dochter Rinie geboren. De propere Neeltje houdt huis en haard aan kant. Vermaakt overhemden van haar man tot kinderkleertjes. De trapnaaimachine staat nooit werkeloos. Wordt zelfs op een dag met de handkar vervoerd naar slagerij Dorresteyn. Daar buigen de vrouwen zich over stapels 'georganiseerde' moltondekens om die te verma-
ken tot jacks voor de Ondergrondse. Neeltje is er actief bij betrokken. Tante Loes Dorresteyn is een van haar vriendinnen. Die heeft onder meer ge-
bakerd bij de geboorte van zoon Hans. Vertrouwd gevoel en ook...beide families staan pal voor de Nederlandse Zaak.

En dan wordt het december 1944, de laatste oorlogswinter. Neeltje is hoogzwanger van haar ze-
vende kind. Is in januari uitgerekend. Druk met alles en haar man heel veel weg, deels onderge-
doken, deels thuis, maar altijd in alarmtoestand. Altijd een soort spanning, die aan Neeltje voorbij

lijkt te trekken.

Er wordt weer eens drif-
tig aan de bel getrok-
ken. Het weergalmt
in de marmeren gang.
Neeltje dribbelt zwaar
naar de voordeur. Duit-
sers, alweer. Nu met de
boodschap: binnen
twee uur het huis ver-
laten. Befehl! Geld,
wat waardevolle spul-
len, bonkaarten en een
stel extra ondergoed
mogen ze meenemen.
Befehl...weerkaatst het
tegen het marmer. Ma-
chen Sie vort!

Neeltje, het is haar aard, verblijft of verbloedt
niet. De luiers, zojuist in chloorwater gezet voor
de kleine Rinie en ook voor de op handen zijnde
bevalling, worden er weer uitgehaald. Dochter
Gerrie krijgt opdracht de kinderen deels bij an-
deren onder te brengen. Eerst krijgen ze meerdere
lagen kleding over elkaar aan. De Duitsers laten
het gebeuren. Het dienstmeisje, nieuwsgierig
aanwezig, zegt...waarom hebben jullie zoveel
aan? Dom dom, maar goed. Als Neeltje tenslotte
vertrekt met over haar arm haar jas en daaronder
een jas en hoed van haar man, wordt ze gecontro-
leerd. Nicht nötig... dat laatste. Neeltje heeft geen
weerwoord dit keer.

Waar naar toe. Natuurlijk is er de helpende hand
van de Ondergrondse. Dochter Gerrie weet zich
te herinneren hoe ze samen in het halfduister op
een platbodem de Maarsseveense Vaart doorva-
ren. Bij de familie Griffioen overnachten ze. En
dan... is er een plan. Bang voor represailles wordt
het nodig geacht dat de familie onderduikt. Als
familie De Graaf - met vervalste persoonsbewij-
zen - gaan ze richting Vinkeveen. Paard en wagen
brengen Neeltje met het kinderspul in de vries-
kou buitengaats. Moeizaam. Neeltje vol zorg en
hoogzwanger. In Ter Aa, waar Ab ergens is onder-
gedoken, krijgen ze pannenkoeken en moeten ze
allen in een hooiberg overnachten. Moet ik hier

*Afb. 3 Neeltje met
dochter Gerrie*

een kind krijgen... ? denkt Neeltje, nu voor het eerst echt wanhopig. Als 'zeeman' Busse van de slechte opvang hoort, reageert hij woedend... als ik de vent te pakken krijg die dit geregeld heeft, dan sla ik hem net zover de grond in als hij er nu boven staat!

Naar Vinkeveen gaat het transport. Ze komen een groep landwachters tegen, bekenden. Stop je gezicht weg, zegt Neeltje tegen de kinderen. Ab, die hen begeleidt op de fiets, doet alsof hij het paard leidt en loopt met strak gezicht voorbij. Ze worden niet herkend.

In Vinkeveen heet Gerrie nu Gerda de Graaf. Komt ze bekenden tegen in Vinkeveen, dan moet ze dus niet reageren op de naam Gerrie. Bij een verspreking - het gebeurt in een kinderruzie - redt Neeltje de situatie... oh dat is haar scheldnaam. In januari wordt het zevende kind, Bennie, geboren. In verband met dreigend verraad (er huist een NSB-priester in de buurt) verkassen ze uiteindelijk naar de straatweg tegenover de Friezenbuurt. Ab, nu ondergedoken in het inundatiegebied, verrast haar met een emmer eieren. Vogelnesten uit de polder zijn leverancier.

En dan, in mei, komt de lang verhoopte bevrijding. Hun oude huis, bewoond door melkboer Coop de Rooij blijkt uitgewoond en leeggehaald. De verwaarloosde woning wordt door vrouwen uit de Friezenbuurt van onder tot boven geschoond. De gemeente Maarssen zorgt voor het nodige huisraad, maar Ab is zijn vistuig kwijt en zijn fototoestel en Neeltje zucht tegen Loes Dorresteyn... hadden jullie die trapnaaimachine toen maar niet teruggebracht, dan had ik die tenminste nog.

Dochter Gerrie gaat eens verzitten. Wrijft achter haar brillenglazen en peinst over meer.

Het was ook gezellig thuis... . Veel muziek, bij marsmuziek liepen we allemaal rond de tafel. Veel lachen, oh ja. Op de schoorsteen een potje. Een cent voor een lelijk woord. Moeder... nee, nou ja, misschien een enkele keer verdorie... . Moeder breide, borduurde, tuinierde in een volkstuintje. Op een verjaardag een glaasje boerenjongens. Was het bezoek weg dan ging de lege fles aan de mond. De laatste druppel heeft ook geld gekost...! Ja, zuinig, knikt Gerrie. Ik weet nog, gaat ze verder... we zongen altijd bij de afwas. Ja wat ook al weer. Nou dit bijvoorbeeld:

Zusje heeft op haar wiegengordijntjes allemaal bloemetjes, groot en klein

Madeliefjes en rozenknopjes, blauwe viooltjes en witte jasmijn

Moet je niet altijd aan zomer denken als je naar zusje haar wiegetje kijkt

Vind je niet dat haar eigen klein kopje zelf op zo'n klein roze bloemetje lijkt.

Het versje vol verkleinwoorden past bij Neeltje, zelf zo klein van stuk en zo weinig ruimte innemend.

Hoe het voor mijn moeder was, dat later alle aandacht en eerbetoon (het Ab Degen-plein!) naar mijn vader ging? Gerrie herhaalt de vraag min of meer voor zichzelf en glimlacht. Mijn moeder zei dan altijd... ach, je moet maar zo denken: hij het hoofd en ik het nekkie en het hoofd draait altijd zoals het nekkie wil!

Auke Hoekstra

Enthousiaste vrijwilligers gezocht

Zowel de Historische Kring Maarssen als het Museum Maarssen kunnen gelukkig beschikken over een flink aantal vrijwilligers. Mensen die allerlei werkzaamheden verrichten omdat beide organisaties zo goed mogelijk hun leden of de bezoekers van dienst willen zijn.

Om maar een voorbeeld te noemen (zowel voor de Kring als voor het Museum van toepassing): Er is niet altijd achtergrondinformatie beschikbaar met betrekking tot de voorwerpen en materialen die bij ons in bezit of langdurig in bruikleen zijn. Hoe oud is iets? Waar komt het precies

vandaan? Wat is de geschiedenis en het verhaal achter een foto, een ansicht of iets dergelijks?

We zoeken extra hulp bij speur-, uitzoek- en documentatiewerk, maar mensen kunnen zich desgewenst ook inzetten om iets te maken voor de jeugd over het bijzonder historisch erfgoed van Maarssen en de Vechtstreek. Men kan bijvoorbeeld denken aan leuke opdrachten en informatieve stukjes, die op de websites gezet kunnen worden en die eventueel geschikt zijn om uit te delen. Aan onze gezamenlijke 'educatieve taak' - zoals dat zo mooi heet - kan best nog meer ge-

beuren.

Heeft u affiniteit met 'historie' en zin om hieraan mee te werken? U hoeft niet per se over kennis van zaken te beschikken, maar u dient wel belangstelling te hebben. En het is ook handig als u enigszins met de computer overweg kunt. De hoeveelheid tijd die u besteedt kan heel verschillend zijn.

Voor meer inlichtingen kunt u - het liefst - 's avonds - bellen naar:

Benno en Tine Visschedijk: 0346.567596.

Een raadseltje of een weetje?

Ra, ra welk huis in Maarssen is hier afgebeeld? Om de puzzelaars onder de lezers een beetje op weg te helpen, verklappen we hen dat het bootje op de voorgrond de Vecht bevaart. In het volgende nummer vindt u het antwoord op dit raadsel.

Hans Sagel

Ra, ra welk huis in Maarssen is hier afgebeeld?

De Vechtstreek en de Verlichting

In hedendaagse discussies over de inrichting van onze samenleving wordt vaak de Verlichting aangehaald als een belangrijke stroming in het westerse denken. Door de Verlichting boetten in de achttiende eeuw de monarchie en aristocratie aan gezag in, waardoor de kerkelijke en hiërarchische ordening van de maatschappij steeds minder vanzelfsprekend was. Ervoor in de plaats kwamen democratie en vrijheid van godsdienst. Ondergeschiktheid van de vrouw werd een achterhaalde opvatting. De Verlichting wil de rede, het verstand, het criterium laten zijn voor het vinden van de waarheid. Gelijkheid van alle mensen, persoonlijke vrijheid en tolerantie zijn bij uitstek verworvenheden van de Verlichting.

Vaak wordt Frankrijk beschouwd als de bakermat van de Verlichting. De befaamde Engelse historicus Jonathan Israel heeft met zijn meesterwerk 'Radicale Verlichting' echter laten zien dat de wortels van de Verlichting eigenlijk in Nederland liggen ¹⁾. De filosoof Spinoza (1632-1677) koos al voor het radicale standpunt dat de vrijheid van meningsuiting de belangrijkste vrijheid was. Vrijheid van godsdienst komt volgens hem pas daarna.

Israel legt uit dat de Verlichting niet aan bepaalde landen is gebonden. Overal in Europa en daarbuiten woedde een vergelijkbare discussie. Denkers als Voltaire en Diderot in Frankrijk, Locke en Hume in Engeland en de Duitser Kant worden door hem als gematigd beschouwd. Zij onderschreven weliswaar de vrijheid van godsdienst, maar de meest radicale stap was al gezet door de 'atheïst' Spinoza ²⁾. Vandaar de titel van Israëls boek ³⁾.

De Verlichting bracht heel wat teweeg. Ook in Nederland kwam er grotere godsdienstvrijheid en verdween de macht van de adel. De individuele vrijheid werd groter, maar men was in zeker opzicht ook meer op zichzelf aangewezen. Tot in de achttiende eeuw werd je als armlastige vanzelfsprekend hulp geboden door de (kerkelijke)

diaconie, door het gilde of door vergelijkbare, aan zuilen gebonden instellingen. Er ontstond in de periode van de Verlichting behoefte aan niet-gebonden instellingen zoals de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, opgericht in 1784 ⁴⁾.

Niet alleen in grote steden was de verandering merkbaar, ook in de wat kleinere plaatsen drong de nieuwe tijd door. Juist op het platteland, waar de saamhorigheid groot was, werden nieuwe initiatieven genomen om nood te lenigen. Zo werd in Tienhoven in 1785 'De Bus van Tienhoven en Oud-Maarsseveen' opgericht, omdat de diaconiekas in verval was geraakt. De Bus was een verzekering tegen kosten van ziekte en arbeidsongeschiktheid. De opgehaalde gelden en bijbehorende papieren werden letterlijk door de busmeesters bewaard in een kist, de bus. Iedereen tussen veertien en vijftig jaar kon zich aanmelden als lid. Omdat er geen burgerlijke stand was moest de leeftijd nauwkeurig bepaald worden! Men betaalde per veertien dagen twee stuivers en bij de inschrijving veertien stuivers. Tussen vijftig en zestig jaar kon men lid worden tegen dubbel tarief, maar daar moesten de leden wel toestemming voor geven. Boven de zestig was lidmaatschap uitgesloten, het risico was dan te groot geworden.

In het reglement op de bus wordt precies omschreven wie deel mocht nemen en wanneer er recht was op een uitkering. Uiteraard mocht er bij de inschrijving geen sprake zijn van ziekte of gebrek; uitsluitend gezonde personen werden ingeschreven. Een 'Certificaat van Doctor of Chirurgijn' moest dan worden overlegd. De oudste busmeester hield een precieze boekhouding bij. De jongste busmeester ging wekelijks langs alle zieken om de uitkering te brengen. Hij kon dan gelijk controleren of er nog wel sprake was van ziekte. De bus had twee sloten en beide busmeesters hadden een verschillende sleutel van de bus. Door beide sloten te openen kon men bij de inhoud. Op maandag om de veertien dagen hiel-

Afb. 1. Busreglement

den de busmeesters zitting om de contributie te innen.

De leden van de bus kozen de busmeesters. Weigeren kon wel, maar dan moest een boete betaald worden van twee gulden. En het jaar daarop was men weer gewoon verkiesbaar. Het eerste jaar was je 'jongste' busmeester, het volgende jaar 'oudste'. Bij ziekte moest een certificaat van de dokter worden getoond dat door de jongste busmeester werd gecontroleerd. Hij betaalde vervolgens twee gulden en tien stuivers per week ⁵⁾, mits het geen ziekte betrof binnen een half jaar na inschrijving, want dan ging het feest niet door. Werd je betrapt op werken, dan moest je het geld terugbetalen en werd je uit de bus gestoten. Alle leden van de bus mochten daarop toezien. Wie een simulant betrapte kreeg een beloning ter hoogte van een half weekgeld.

Kreeg men een ongemak aan armen of benen of elders aan het lichaam (arbeidsongeschikt zouden we nu zeggen), dan bedroeg de uitkering twee gulden en een stuiver per week. Men mocht dan wel enig werk verrichten op de eigen hofste-

de. Bovendien was het toegestaan naar de kerk of 'andere Godsdienst plaatse' en naar de Chirurgijn te gaan.

Was je gebrekkig of ziek geworden door opzet, dronkenschap, vechten of door ongemakken 'uit ontucht gesproten', dan kreeg je geen 'onderstand'. Als de uitkering langer dan een half jaar duurde, mochten de leden van de bus beslissen of er nog verder betaald zou worden. Daarbij speelde een rol of er nog genoeg geld in kas was. Was er aan het eind van het jaar meer dan vijftig gulden in kas, dan besloten de leden wat met het meerdere geld zou gebeuren.

Bij overlijden kregen de nabestaanden dertig gulden van de bus voor het begraven van het lijk. De overledene kreeg op kosten van de bus een graf in de kerk van Tienhoven. Om de kosten daarvan te dekken moesten de leden van de bus 'boven het ordinaire weekgeld' twee stuivers betalen bij elk overlijdensgeval.

Elk lid van de bus kreeg een door de busmeesters getekend exemplaar van het reglement. Op de laatste bladzijde van het reglement staan de

namen van de 'schouten en gerechten' van Tienhoven en Oud-Maarsseveen. Veel namen zullen bekend klinken, want nakomelingen van deze bestuurders wonen nog altijd in dezelfde plaats.

Noten:

- 1) Jonathan I. Israel: *Radical Enlightenment*. In de zeer leesbare vertaling werd dat *Radicale Verlichting*. Uitgeverij Van Wijnen, Franeker, 2005.
- 2) In het relatief vrije Nederland kon Spinoza min of meer zijn gang gaan zonder het leven erbij in te schieten. In 1656 werd hij wel uit de Joodse gemeente gezet. Zijn brood moest hij verdienen als slijper van brillenglazen in Den Haag.
- 3) *Radicale Verlichting* is het eerste in een reeks van drie werken over de Verlichting in zijn totaliteit.

Het tweede deel *Enlightenment Contested* (De Verlichting bestreden) is net uit; aan de Nederlandse uitgave wordt gewerkt.

- 4) De Maatschappij tot Nut van het Algemeen hield zich aanvankelijk bezig met opvoedkundige en onderwijskundige kwesties, onder het motto dat kennis de weg was naar persoonlijke en maatschappelijke ontwikkeling. In het begin van de negentiende eeuw werden ook Nutsspaarbanken, een verzekerings- en leeszalen opgericht.
- 5) Omrekenen is niet eenvoudig, maar een hedendaagse koopkracht van enkele honderden euro's had dit bedrag wel.

Benno Visschedijk

Veertig jaar kleurentelevisie in Maarssen

Begin vijftiger jaren begon men in Nederland met de eerste televisie-uitzendingen. Bijna niemand had nog een televisietoestel. Zaken die televisies verkochten speelden daarop in door bij bepaalde gebeurtenissen toestellen in hun etalage te zetten, zodat je buiten op straat de uitzending kon volgen.

Zo keken we met zijn allen naar de kroning van de Engelse koningin in 1952 en naar het wereldkampioenschap voetbal in 1954.

In december 1967 begonnen de Nederlandse omroepen met

het uitzenden van kleurentelevisie. Het duurde nog wel tot in de jaren zeventig voordat het publiek massaal overging tot het aanschaffen van een kleurentelevisietoestel.

Maarssen was er vroeg bij. In september 1967 werd er begonnen met proefuitzendingen.

Afb. 1 fa. Bosch-Boot

Dinsdagmiddag jl. is het eerste kleurentelevisieapparaat in Maarssen gearriveerd. Donderdag- en vrijdagavond zijn de experimentele uitzendingen tussen resp. 20.20 en 20.50 uur (ballet) en 19.00 en 20.00 uur (Engelse kastelen) te zien in de etalage van de fa. Bosch-Boot aan de Kaatsbaan. Overdag gelijken de kleur-uitzendingen een goed gelukte kleurenfoto; wat het in de avonden gaat worden, kan elke belangstellende donderdag- en vrijdagavond met eigen ogen aan-

schouwen.

Het bewuste apparaat is aanzienlijk meer knopjes rijker dan het traditionele TV-toestel, omdat de kijker in de gelegenheid wordt gesteld de kleurgradaties naar eigen smaak af te stellen.

In De Magneet van 22 september 1967 verscheen bovenstaand bericht, dat deed denken aan de eerste tijd van de zwart-witte televisie.

Benno Visschedijk

Een klein schrijffoutje

Door lezeres mevrouw S.S.-v.H. werd ik attent gemaakt op een door mij gemaakt foutje in het tweede vers van het oude, waarschijnlijk illegale gedicht uit de tijd van de Bataafse Republiek, dat gepubliceerd is bij het artikel 'Een Maarssens pak van Sjaalman' in het eerste nummer van deze jaargang.

Er staat:

"Vertrouwt toch nu den Franschman niet
Ofschoon hij nu zoo vriendlijk niet
Zijn aard is slagten, keelen"

Veel logischer is het volgens mevrouw dat het woord "niet" in de tweede regel "ziet" moet zijn. Daarvoor voerde zij aan, dat twee achter elkaar volgende regels, die beide eindigen met het woordje "niet", dichtkunstig bepaald niet fraai is en dat het "ziet" de regel ook veel begrijpelijker maakt.

Want dan staat er:

"Vertrouwt toch nu den Franschman niet
Ofschoon hij nu zoo vriendlijk ziet
(Ofschoon hij er nu zo vriendelijk uitziet)
Zijn aard is slagten, keelen".

Hoewel ik het met deze zienswijze geheel eens ben, viel het mij bij nadere beschouwing van het origineel op dat er wel degelijk duidelijk "niet" in het handschrift staat.

Afb. 1 schrijffoutje

We kunnen nu dus - anno 2007 - constateren (zie de afbeelding van een detail van het vers) dat niet door mij, maar zo'n tweehonderd jaar geleden door een onbekende kopieerder een schrijffoutje is gemaakt.

Hans Sagel

De Langegracht te Maarssen

deel 30

Nummer 54 is het op één na laatste pand aan de Langegracht dat besproken wordt in de periodiek. Volgens de beschrijving van Monumentenzorg is het een in de gevelwand liggend grachtenpand met een rechthoekige plattegrond en een schilddak, waarvan de nok haaks op de straat staat. Er wordt opgemerkt dat het pand 'erg is aangetast'. Hier kom ik later op terug. Op de begane grond links is een paneeldeur met bovenlicht en rechts hiervan, over de volle breedte van de gevel, een grote garagedeur. Op de 1e en 2e verdieping bevinden zich drie zogenaamde T-vensters.

Bovengenoemde Monumentenzorg vermeldt dat het een 19e-eeuws woonhuis is, maar de eerste vermelding van het huis stamt uit 1771!

Wie waren de bewoners van dit pand, dat de laatste 45 jaar in het bezit is van een, naar mijn mening, storende onderpui?

1771 - Het pand staat vermeld onder nummer 99a en de heer Labo wordt als bewoner genoemd.

1775 - Op 24 januari van dat jaar verkoopt ene Willem van de Berg het pand aan Roosje Hijmans, de weduwe van Jacob Isaacs. In de akte staat dat het huis naast Hoornoort ligt.

1797 - Roosje verkoopt het pand aan Jan van der Horst, die gehuwd is met Anne Simmer.

1806 - Tot 1808 woont de heelmeeester Schepens Turk in het huis.

Op het oude kerkhof achter de Hervormde Kerk treffen we nog een bijzondere langwerpige steen aan van de familie Turk. Later woont de familie op de Herengracht.

1808 - De heer A. van der Linden is de bewoner.

1829 - Anne Simmer, de weduwe van Jan van der Horst, verkoopt het pand aan Elias Mozes van der Poorten samen met nog twee daghuurderswoningen.

1848 - De nieuwe eigenaar is Dirk van Straaten, een ongehuwde man, die Israel van der

Poorten, een winkelier, ook ongehuwd, samen met zijn twee zusters als bewoners heeft.

1861 - In dit jaar treffen we een oude bekende aan in het huis, namelijk de baardscheerder Adrianus Houssart.

1863 - Na twee jaar houdt Adrianus het hier voor gezien en trekt Françoise P.W. van Kerchem, de weduwe van Baron van Tuyll van Serooskerken, in het huis.

1888 - Na 25 jaar komt de Joodse koopman Joseph Mozes du Mosch het huis bewonen. Hij krijgt vier kinderen, drie dochters en een zoon. De zoon Hermanus komt op 74-jarige leeftijd op 9 april 1943 in het concentratiekamp Sobibor om het leven. Ook van de jongste dochter is bekend dat ze op 67-jarige leeftijd, op 29 september 1943, in Auschwitz wordt vermoord.

1892 - Antje Poppe, de weduwe van K. Kok woont het huis.

1914 - We komen nu in de 20e eeuw en de gegevens zijn gemakkelijker te vinden. In het hiervoor genoemde jaar treffen we de handelsagent Dirk Meerkotter aan.

1916 - Op 30 november is Gerritje P. de Heus één van de bewoners.

1923 - Op 14 september vertrekt bewoner Hendrik F. de Kok naar Amsterdam.

1924 - Jan Kamp vertrekt naar Kortenhoef. Er staat niet vermeld wanneer hij het pand is gaan bewonen.

1926 - Augusta Larsdotter, de weduwe van Mr. J. Spin, vertrekt op 19 februari naar Bussum.

1940 - Op 25 februari overlijdt Jan de Pijper. Ook nu staat niet vermeld wanneer hij in het huis is komen wonen.

Dan begint er een nieuw kaartstelsel bij onze gemeente en kunnen de gegevens makkelijker achterhaald worden.

- 1941 - Vanaf 20 februari van dit jaar tot 29 januari 1960 wordt nummer 54 bewoond door de familie Vendrik. Hendrikus (Henk) overlijdt in 1954. Zijn weduwe Johanna van den Merkhof blijft in het huis wonen, totdat ook zij overlijdt op 29 januari 1960. Ook woont in deze periode een zekere Gerrit de Bruijn samen met François Eglem in het huis. Als François op 31 oktober 1959 overlijdt, blijft zijn weduwe Alberta de Groot het huis bewonen tot 21 augustus 1961.
- 1961 - In dit jaar wordt het pand grondig verbouwd door de familie B.F.J. Reinders en ontstaat de, in mijn ogen, storende onderpui. De begane grond wordt tot magazijn verbouwd voor 6.000 gulden; daarna wordt er nog een verdieping op gebouwd voor 7.500 gulden.
- 1966 - Het totale pand wordt nu voor 25.000 gulden gerestaureerd.
- 1970 - De drogist Berend Reinders komt op 4 augustus te overlijden. Zijn echtgenote blijft tot 1 april 1974 het huis bewonen.

Afb. 1 huis vroeger

- 1974 - De heer C. van Kuik komt nu in het huis tot 1977.
- 1977 - De heer Mekes volgt hem op tot 1982.
- 1982 - De heer J. Janssens woont er tot 1985.
- 1985 - De bewoners zijn de familie A. Amelink, die in 1988 naar Zierikzee vertrekken.
- 1988 - Ellen Pelzers woont hier tot 1990.

Dit is de op één na laatste aflevering over de Langegracht.

Cees Bloemendaal

Afb. 2 huis nu

Opburen

deel 6 (Slot)

Naast de buitenplaatsen Opburen, Vecht en Dijk en Vechtstroom hebben op de linkeroever van de Vecht nog enkele kleinere buitenplaatsen gelegen zoals Veldzicht, Vechtzicht, Groene en Veld (Groenenveld) en Kattenburg. Het laatst genoemde buitenplaatsje heeft nog enkele interessante eigenaren gehad en verdient zeker enige aandacht.

Kattenburg

Als het echtpaar Snoek-Eston in het jaar 1741 het goed Opburen koopt, krijgt het als buurman ene 'Monsieur Otto Splintenaar'. Otto was meester-zilversmid in Utrecht en gehuwd met Helena van Oostrum. In het jaar 1712 was hij voor een bedrag van 2.720 gulden eigenaar geworden van *'sekere huijsinge en hofstede, twee bergen, schuer en bakhuijs en de daer bij een weldragende Jongen boomgaerd groot darde halve mergen, mitsgaders vier de halven mergen goed weijland en alsoo den boomgaerd en 't weijland 't samen groot ontrend ses mergen'*.

De landerijen, naamloos aangeduid, zijn dan gelegen *'onder den geregte van Maersen in de Maten over de Suijlense Coornmolen naest de plaets van wijlen De Heer Borgemeester Nijpoort (Opburen), streckende voor uijt de vegt tot agter aen den maersenbroeksendijk in gebruijkt geweest bij Tonis Doorslag'* ¹⁾. Deze landerijen zijn in ieder geval te traceren tot het jaar 1681.

In dat jaar was volgens het kohier van het huisgeld (belasting) Jacob van Meerwijck eigenaar van een boerenhuis. De 'bruijcker' (huurder) was Antonis Cornelisz (Deurslagh). De familie Deurslagh zou overigens voor een lange periode huurder blijven van de landerijen ²⁾.

In 1694 overleed Jacob Elbersen van Meerwijk. Zijn weduwe, Aaltje van Schaik, werd de nieuwe eigenaresse. Na het overlijden van Aaltje werden de landerijen in september 1712 publiekelijk verkocht in de herberg 'De Swaen' in Maarssen. En zoals vermeld werden Otto en Helena de nieuwe eigenaren.

In een huurcontract van de buitenplaats Opburen in december 1719, wordt de naam Cattenberg voor het eerst genoemd ³⁾. Otto Splintenaar en zijn vrouw, Helena van Oostrum, zijn mogelijk de naamgevers van hun nieuwe bezit in Maarssen.

Splintenaar

Laten we nader kennismaken met Otto Splintenaar en Helena van Oostrum. Op 28 december 1699 maken Otto en Helena, in het bijzijn van hun ouders, hun huwelijkse voorwaarden op voor de notaris Pieter Leechburch in Utrecht ⁴⁾. De wederzijdse inbreng betreft voornamelijk geld. Bovendien konden Otto en Helena het ouderlijk huis op de Lijnmarkt in Utrecht - met inbegrip van het ledikant (!) - kosteloos bewonen. Otto en Helena hebben waarschijnlijk niet in Maarssen gewoond. Hun belangen lagen meer in Utrecht. Na het overlijden van Helena van Oostrum, circa 1730, worden de landerijen op hun waarde geschat. Het gaat dan om *'de helfte van een uijterdijk met een huijsinge genaamt Cattenberg gelegen tussen den dijk en de vegt, item de helfte van een huijsinge berg en schuur bakhuijs en een erf bewoont wordende bij Cornelis Gerritse van Dijk*. De waarde bedraagt dan 1.900 gulden.

Het huwelijk van Otto en Helena was kinderloos gebleven en de erfenis van Helena viel in het geheel toe aan Otto Splintenaar. Otto had evenmin het eeuwige leven en na zijn dood in mei 1744 (begraven in de Buurkerk in Utrecht) werd zijn in 1740 gemaakte testament van kracht.

Uit het testament blijkt dat het in financieel opzicht Otto voor de wind was gegaan. Hij was eigenaar van een aantal woningen in Utrecht. Bovendien bezat hij de reeds vermelde hofstede Kattenburg in Maarssen maar ook een hofstede genaamd Swaanenburgh met landerijen gelegen in Westbroek. Uit zijn testament blijkt verder dat hij een flink aantal legaten had gemaakt. Neven, nichten en dienstpersoneel werden door Otto

in financieel opzicht behoorlijk verwend. Maar als 'de grote winnaar' kwam uit het testament: *'de Rooms Catholijke Almoeseniens Camer dese stadt Utrecht'*. Deze erfde *'alle vaste goederen, dewelke den comparant metter doot ontruijmen en nalaten sall, soo wel huijsen, Hofstede, Landerijen, Cameren en Wooningen mitsgaders sijne 'sijne Koorn Wind Moolen met huijsinge en wooningen'* ⁵⁾. Het laatste betreft dan de molen De Kat gelegen in Utrecht. Deze molen had Otto Splintenaar in 1725/1726 gekocht. Otto en Helena waren ongetwijfeld de naamgevers van de molen De Kat en het versterkt bovendien de gedachte dat Otto en Helena ook de naamgevers zijn geweest van de hofstede Cattenberg in Maarssen. In het jaar 1742 wist Otto Splintenaar zijn gebied in Maarssen nog met twaalf morgen land uit te breiden.

Op 7 november 1744 worden de landerijen door de R.K. aalmoezenierskamer in Utrecht voor een periode van acht jaar verhuurd aan Gijsbert van Capel en Jacomina Tucker, echtelieden.

Een belangrijke akte ⁶⁾!

Verhuurd werd toen *'zekere hofstede bestaende in een boere woning van Outs genaemt kattenberg nevens omtrent agtien mergen zoo boomgaert wij als Hooijlanden'*.

Niet inbegrepen bij de huur was *'de Heere huijsinge met het uijterdijkje de bepotinge en beplantinge daer op staende mede genaemt kattenberg'*. Later zal blijken dat met de *'Heere huijsinge'* bedoeld werd, het buitenplaatsje Kattenburg. De *'Heere huijsinge'* werd echter niet bewoond en de huurders van de hofstede waren verplicht om daar *'nu en dan eens open te sluijten om te verlugten'*.

Deze laatste zinsnede zou ook in volgende huurcontracten regelmatig opduiken.

Een pannenbakkersfamilie op Kattenburg

Op 25 mei 1751 komt Kattenburg, bestaande dus uit de boerenwoning, het herenhuis alsmede de bijbehorende landerijen, door aankoop in handen van de pannenbakker Jan Voorsteeg ⁷⁾. Jan Voorsteeg was een prominent lid van de Zuilense gemeenschap en huurder van de pannenbakkerij *'de Zuilense oven'*. Op 14 februari 1734 was hij

in Zuilen gehuwd met Elizabet Witzen. Elizabet overleed in 1743. Jan hertrouwde op 1 december 1748 in Zuilen met Adriana van Gilsen afkomstig uit Rotterdam ⁸⁾. Jan Voorsteeg zou in 1739 en 1747 nog enkele stukken land kopen die gelegen waren bij de Zuilense korenmolens.

Op 24 augustus 1754 verhuurt Jan de hofstede Cattenberg aan Geurt van de Hoeven en Jannetje Harms van Groeningen, echtelieden. Bij de huur was niet inbegrepen het herenhuis en uiterdijkje. Het herenhuis (buitenplaatsje) bleef ook nu onbewoond ⁹⁾.

Op 10 oktober 1757 verhuurt Jan Voorsteeg aan Joost Staal *'seker gedeelte van een huijsje met desselfs boomgaartje met nog eenig moesland, streckende van de Huijsinge oostwaards op tot aan de doornen huijsing van het hoekje land dat Jacob van't Sluijsje in huure gebruikt met nog omtrent drie mergen weijlandt streckende van den Daalsen Dijk vanouds genaemt de Kuijl tot aan de Maattense weetering onder Maarssen, in huure bij Jurrien van Royen'* ¹⁰⁾.

Een *'memorie der Huijsen die zedert den jare 1723 zijn aangebouwt in Maarssen'*, geeft aan dat in het jaar 1761 door Jan Voorsteeg twee woningen en een *'speelhuijs'* zijn gebouwd. De landerijen waren staande aan de Daalsen Dijk en genaamd *'den Royen Hoorn'* ¹¹⁾. Het is onduidelijk of er een relatie bestond tussen het verhuurde huisje De Kuijl met zijn landerijen in 1757 en de aangebouwde huizen in 1761.

Hoe het ook moge zijn, De Kuijl alsmede de hofstede Cattenberg werden door de familie Voorsteeg regelmatig verhuurd. Het huis *'den Rooden Hoorn'*, bestond uit twee woningen. Eén woning droeg dezelfde naam, de andere woning werd *'Uijtwlucht'* genoemd.

In het jaar 1801 zou de familie Voorsteeg voor een bedrag van 2.500 gulden de *'Rooden Hoorn zijnde in twee wooningen gesepareerd met 't land nabij de Zuilense koornmoolen'* verkopen aan Jan Verdam. De burens van Jan Verdam zijn op dat moment Jan Pothuijsen, huurder van de hofstede Kattenburg en Moses Ximenes eigenaar van de buitenplaats Kattenburg ¹²⁾.

Al met al was er in het midden van de 18e eeuw een onoverzichtelijke en verwarrende situatie

ontstaan met betrekking tot de verkavelde percelen gelegen in het grensgebied tussen Maarsse en Zuilen, waarbij in de transportakten, zoals altijd, de Zuilense korenmolen als ijkpunt werd vermeld ¹³). We richten onze aandacht nu vooral op de buitenplaats Kattenburg. Op 3 mei 1758 wordt voor het eerst door Jan Voorsteeg het buitenplaatsje Cattenberg verhuurd. De buitenplaats bestaat dan uit een *'een Huijsinge en Hoff'*. Schuchter gaat de huurder, Hendrik Beuselaer, voor één jaar de huur aan ¹⁴). De buitenplaats Cattenberg blijft daarna lange tijd onbewoond, zo lijkt het. Op 11 augustus 1770 wordt het buitenplaatsje voor zes jaar verhuurd aan de Amsterdamse wijnhandelaar David Gefken (Gesken?). De buitenplaats is dan inmiddels uitgebreid met een schuithuis ¹⁵). Voor tachtig gulden per jaar kan David genieten van de fraaie Vecht en naaste omgeving.

Komen en gaan op Kattenburg

In juli 1791 verkoopt Willem Voorsteeg namens zijn vader Jan Voorsteeg de hofstede Kattenburg. De naam wordt inmiddels moderner geschreven, maar Kattenburg bestaat nog steeds uit *'zeekere Heere Huizinge en tuin mitsgaders de boerenwooning nevens omtrend agtien morgen boomgaard, weij als hooijlanden'* ¹⁶).

De koper, Rachel de Pinto, weduwe van Samuel Levy Ximenes, laat de zaken afwikkelen door haar zoon die zij in haar testament (1780) vermeldt als *'Moses Levij Ximenes anders Moses Ximenes of Moses Ximenes Pereira'* ¹⁷). De familie Ximenes behoorde in Amsterdam tot de Portugese Joodse Gemeenschap, maar had inmiddels de aange- name en aantrekkelijke buitenplaatsen in Nieuw Maarsseveen en Maarssen ontdekt. In 1769 was Rachel de Pinto eigenaresse van de buitenplaats Doornburg ¹⁸). En nú, in 1791, koopt zij dus de hofstede Kattenburg. Het buitenplaatsje was op dat moment verhuurd aan Martinus de Kooning en de hofstede aan Gerrit Klijn.

Het lijkt erop dat de familie Voorsteeg met de verkoop goede zaken had gedaan. Moses, namens zijn moeder, betaalde voor de landerijen maar liefst 10.400 gulden. Maar Ximenes moet zich

enigszins verslikt hebben in zijn financiële mid- delen, want eind mei 1792 - zijn moeder was en- kele weken eerder overleden - verkoopt hij voor 1.100 gulden het buitenplaatsje aan de *'Capitein ter Zee'* Marcus Kuijper die al eerder huurder was geweest van het huisje *'Uijtvlugt'* ¹⁹). Bovendien was Ximenes bij Voorsteeg nog een lening aange- gaan van 4.000 gulden. Op 21 juli 1793 ontdoet Ximenes zich nu ook van de hofstede Kattenburg met uitzondering van een klein stukje uiterdijk langs de Vecht. Op dit gedeelte had Moses Xi- menes *'een koepel off speelhuys doen stellen vrij van ongeld en aan zig gereserveerd'*. Jan Pothuijzen wordt voor een bedrag van 7.000 gulden de nieu- we eigenaar van de hofstede Kattenburg ²⁰).

In oktober 1797 wisselt de buitenplaats Katten- burg opnieuw van eigenaar. Arnoldus Brands, wonende in 's-Graveland, wordt voor een bedrag van 1.250 gulden de nieuwe bezitter. Het bui- tenplaatsje bestaat dan uit een huis, erf en schui- tenhuis ²¹). Een jaar later gaat de buitenplaats voor 1.000 gulden over in handen van de burger (Franse periode) Joseph Jansen ²²). Even rust voor de buitenplaats Kattenburg. Joseph weet de buitenplaats zo'n tien jaar in bezit te houden, maar op 7 september 1807 wordt de buitenplaats voor een bedrag van 1.100 gulden verkocht aan Gerarda Anna van der Horst, weduwe van de heer Gualterus Mattheus ²³). Gerarda had overigens een paar weken eerder een huisje gekocht *'in de bolensteijnsche buurt'*. Lang heeft Gerarda Anna niet gewoond op Kattenburg. De indruk bestaat dat de buitenplaats aan verval onderhevig is ge- weest. Misschien wilde Gerarda Anna van der Horst de buitenplaats een nieuwe impuls geven door de naam van de buitenplaats te wijzigen in *'Ruimzigt'*. Het mocht niet baten.

Op 20 november (*slagmaand*) 1809 valt het doek voor de buitenplaats *'Ruimzigt'*. Op die dag verkoopt Joseph Jansen als gemachtigde van Gerarda Anna van der Horst de buitenplaats voor een bedrag van 775 gulden aan Gerardus Johannes de Joncheere, eigenaar van het land- goed Opburen ²⁴).

Afb. 1 Het huis Opburen, begin 20e eeuw

Intermezzo (slot)

Er zullen waarschijnlijk weinig inwoners van Maarssen zijn, die weten dat de verbindingsbrug tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en de Vecht 'De Opburenbrug' heet.

Het is daarom zeer verheugend te constateren dat de eeuwenoude naam Opburen (Op Buuren) opnieuw deel gaat uitmaken van de Maarssense samenleving. Of dat zal opwegen tegen de gevolgen van een nieuwe en rijke bebouwing aan beide zijden van de Vecht, gelegen aan de zuidkant van Maarssen, zal de toekomst echter uitwijzen.

Henny van Elk

Bronnen:

1. HUA. Notaris P. van Lienden. Toegang 34-4, inv. nr. U122a004, nr. 387, d.d. 26-9-1712.
2. HUA. Notaris P. Leechburg. Toegang 34-4, inv. nr. U097a014, nr. 110, d.d. 6-5-1713.
3. HUA. Notaris H. Dons. Toegang 34-4, inv. nr. U160a004, nr. 100, d.d. 23-12-1719.
4. HUA. Notaris P. Leechburch. Toegang 34-4, inv. nr. U097a004, 56, d.d. 28-12-1699.
5. HUA. Notaris C. F. Pronckert. Toegang 34-4, inv. nr. U162a021, nr. 123, d.d. 26-8-1740.
6. HUA. Notaris A, van den Broek. Toegang 34-4, inv. nr. 203a002, nr. 50, d.d. 7-11-1744.
7. HUA. Dorpsgerechten Maarssen. Toegang 49, inv. nr. 1432, d.d. 25-5-1751.
8. Genealogie Voorsteeg. Uitgave Gens Elenbaas. 1993.
9. HUA. Notaris N. de Graaff, Toegang 34-4, inv. nr. U218a064, nr. 107, d.d. 24-8-1754.
10. HUA. Notaris N. de Graaff. Toegang 34-4, inv. nr. U218a007, nr. 83, d.d. 10-10-1757.
11. Streekarchivariaat Vecht en Venen. Gemeente Maarssen. Oud-archief. Inv.nr. 87. Staat van huizen gebouwd in de periode 1723-1765.
12. HUA. Dorpsgerechten Maarssen. Toegang 49, inv. nr. 1438. d.d. 4-7-1801.
13. Zie ook J.H.Witte, periodiek H.K.M. jg 8, nr.2. De grenzen van Maarssen.
14. HUA. Notaris N. de Graaff. Toegang 34-4, inv. nr. U218a008, nr.98, d.d. 3-5-1758.
15. HUA. Notaris B. Sluijterman. Toegang 34-4, inv. nr. U230a009, nr. 57, d.d. 11-8-1770.

16. HUA. Notaris J. Kelffkens. Toegang 34-4, inv. nr. U225a016, nr. 51, d.d. 7-7-1791.
17. HUA. Notaris W.G. van Nes. Toegang 34-4, inv. nr. U211a006, nr. 42-1, d.d. 4-5-1792. Openbaarmaking testament Rachel de Pinto. Zie ook Ned. Leeuw, jg. 36, 1918, kolom 142.
18. HUA. Notaris J. van Someren. Toegang 34-4, inv. nr. U248a009, nr. 56, d.d. 8-10-1769.
19. HUA. Dorpsgerechten Maarssen. Toegang 49, inv. nr. 1445, nr.12, d.d. 29-5-1792.
20. HUA. Dorpsgerechten Maarssen. Toegang 49, inv. nr. 1445, nr.33, d.d. 21-8-1793.
21. HUA. Dorpsgerechten Maarssen. Toegang 49, inv. nr. 1437, d.d. 14-10-1797

22. HUA. Dorpsgerechten Maarssen. Toegang 49, inv. nr. 1437, d.d. 15-8-1798.
23. HUA. Notaris TH. van der Vliet. Toegang 34-1, inv. nr. 1446, nr. 160, d.d. 7-9-1807. Meer over Gerarda Anna van der Horst maar vooral over de charmeur Gualterus Mattheus in het Jaarboekje Niftarlake, 1981, blz 29. Mr. J. Belonje. Het Buitenplaatsje Kattenburg of Ruymzicht onder Maarssen. Met dank aan dhr. J.H. Saggel.
24. HUA. Dorpsgerechten. Toegang 49, inv. nr. 1447, nr. 190, d.d. 20-11-1809.

Een jubileum 50 jaar geleden

De aanleiding voor onderstaand stukje is een bericht in het weekblad De Magneet van 30 november 1956. Het aardige van dit weekblad als bron voor de plaatselijke historie is onder meer dat er, naast Maarssens nieuws, speciale nieuwsrubrieken waren voor Maarsseveen en voor Tienhoven ¹⁾. Ten tijde van bovenstaande aflevering was het al bijna acht jaar geleden dat Maarssen en Maarsseveen (1 januari 1949) één gemeente werden. Maar de redactie van De Magneet handhaafde een apart nieuwsrubriekje voor Maarsseveen. En daar wordt nu gebruik van gemaakt voor onderstaand stukje.

Dinsdag 4 december 1956 was het voor Gijs Masmeijer uit Westbroek een bijzondere dag, want het was toen veertig jaar geleden dat hij als 13-jarige jongen in dienst kwam op de scheepswerf van de heer H. van den Berg aan de Heuvellaan hoek Nedereindsevaart. Tot 1931 was hij in dienst bij de heer H. van den Berg. Na zijn leertijd op de werf maakte de heer Masmeijer tot 1931 - naast de reparatiewerkzaamheden - samen met zijn baas ongeveer 50 nieuwe vaartuigen. Na het overlijden van de heer Van den Berg was hij tot 1949 in dienst van de weduwe Van den Berg. In die periode was de heer Masmeijer alleen werkzaam op deze scheepswerf. Hij vervaardigde in

die tijd ongeveer 170 vaartuigen en repareerde er ongeveer 2100. Na het overlijden van mevrouw Van den Berg in 1949 kwam de heer Gijs Masmeijer in dienst van de zoon, de heer Brun(is) van den Berg. Door het lange werkverband bij de familie Van den Berg kende de heer Masmeijer zijn nieuwe baas heel goed. Ze konden uitstekend opschieten met elkaar.

Precies 40 jaar na zijn indiensttreding werd op 4 december 1956 op de scheepswerf van Brun(is) van den Berg voor de alomtewaardeerde vakman Gijs Masmeijer een receptie georganiseerd.

Door veranderde omstandigheden ging het in de jaren zestig steeds bergafwaarts met de werkopdrachten. De werf is nog in bedrijf gebleven tot het begin van de zeventiger jaren.

Arie de Zwart

Bronnen:

De Magneet van 30 november 1956.

Groeten uit Oud-Maarsseveen, Tienhoven en Breukeleveen, Toen en Nu door Th. Schouten, 2004.

Noot:

1) Ook voor Westbroek.

De scheepswerf aan de Heuvellaan hoek Nedereindsevaart. Links de baas sinds 1949 Brunis van den Berg en rechts zijn knecht Gijs Masmeijer. De werf is ongeveer tweehonderd jaar in bedrijf geweest. Er is nu niets meer van terug te vinden. Foto uit 'Toen en Nu', zie hiernaast bij 'Bronnen'.

Uit de oude schoenendoos (nr. 31)

Dames van een zwemvereniging in Maarssen

Via mevrouw L. Diepgrond en de heren Th. Schouten, G.A. Russer en H. Noltes kreeg ik recent weer tal van geschikte foto's voor deze rubriek. Hiervoor, mede namens bestuur en andere leden van de Kring, heel veel dank.

Omdat we meestal maar één foto per aflevering plaatsen, vraag ik alle schenkers wel begrip voor het feit dat het enige tijd kan duren voordat zij hun foto's gepubliceerd zullen zien.

Zoals gebruikelijk ook nu weer een foto waar we graag wat meer over te weten zouden komen. Op

deze schitterende, zomerse foto uit het jaar (????) - ongetwijfeld genomen in het voormalige zwembad Van Ede aan de Maarsseveensevaart - zien we de dames van een zwemvereniging. Onbekend is het of deze club ook een naam had, of de dames wedstrijden zwommen, waterpolo speelden of puur recreatief bezig waren. Verder zijn, hoewel de enige tijd terug overleden mevrouw G. Noltes-Tellegen en haar man erg hun best hebben gedaan de juiste namen te achterhalen, ook niet alle namen van de dames bekend en wellicht

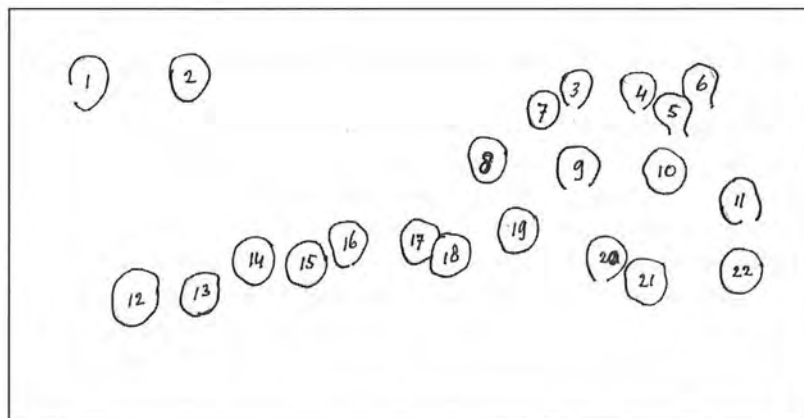
verkeerd gespeld.

De 22 personen op de foto zijn: 1) Onbekend 2) Dhr. Zeelander (badmeester) 3) Bartha Timmer-Huisstede 4) Tinnie Dolleman-Daamen 5) Buis? 6) Truus? 7) Buis? 8) Mevr Saffeur 9) Janny de Rijk 10) Mevr C. Tellegen-Dorland 11) B. Coljee van Elst 12) Mevr T. van Zuidam-van Heertum 13) Mevr. Zeelander 14) Truus de Vries 15) Mevr. De Vries-Baauw 16) Miep van Dommelen 17) Mevr. Bos 18) Wieke Loyenga 19) Mevr. Peters-Jonker 20) Mevr. Otten-Huisstede 21) Mevr. J. Dik-Stooker 22) Truus Manuel.

Zoals gebruikelijk graag uw hulp bij het beantwoorden van de openstaande vragen en het verbeteren van eventuele fouten in de namen.

Heeft u op- of aanmerkingen naar aanleiding van deze rubriek of misschien zelf een voor publicatie geschikte foto, dan wordt u vriendelijk verzocht dit schriftelijk of telefonisch door te geven aan:

J.H. Sagel, Van Lingelaan 85, 3602 PB Maarssen, tel: 561457, e-mail: jhsagel @ zonnet.nl

Over historie gesproken

Het Olde Regthuys

sinds 1657

Eten, drinken

Leuk etenje?, leuk eddenje!

www.hetolde-regthuys.nl

Het Olde Regthuys, Laan van Nifterlake 10A
3612 BP Tienhoven, Telefoon 0346 - 23 13 82

TOPKLASSE

SIERO SCHILDERS
Nassaustraat 71 Maarssen Tel. 562310

PYGMALION BEELDENDE KUNST

Galerie
Taxaties

Kunsthandel
Kunstdadviezen

Gespecialiseerd in Nederlandse schilderkunst en
grafiek eind 19de eeuw

&

beeldhouwkunst van midden 20ste eeuw

Schilders o.a. Nic.Bastert, W. van Leusden, C.Ritsema,
H.J.Haverman, M.Maris, J.Toorop, Is.Israels, e.v.a.

Open: tijdens tentoonstellingen vrij, t/m zo.-13 tot 17 uur & op afspraak
Langebracht 44 - 3601 AJ Maarssen Tel: 0346-556736 Jaap.Versteegh@Pygmalion-art.com

www.pygmalion-art.com

TWEEWIELER-SPECIALIST

DE HAAN

VERKOOP EN REPARATIE TWEEWIELERS

ONDERDELEN EN ACCESSOIRES.

EIGEN REPARATIE-AFDELING

**OPEN MA/T/M VRIJ 8.00-12.30 /13.30 -18.00
VRIJDAG AVOND 19.00/21.00
ZATERDAG 8.00-16.30
WOENSDAG GESLOTEN.**

**NASSAUSTRAT 105
3601 BD MAARSSSEN
0346-561615**

**BOUWBEDRIJF
DE JAGER**

**Bouwbedrijf De Jager
Tuinbouwweg 33
3602 AT Maarssen
Tel. 0346 - 552454
Auto 0653 - 442034
Fax 0346 - 551920**

- **Voor verbouwingen**
- **Aanbouwen**
- **Badkamers**
- **Keukens**
- **Div. onderhoudswerken**